

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtuudesta valtioneuvoston myöntämiseksi suomalaisille lentoyhtiöille koskien kolmansille osapuolille aiheutuvia sotariskivahinkoja

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta antaisi perustuslain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun suostumuksensa siihen, että valtioneuvosto voisi myöntää määräämillään ehdoilla vastavakuuksia vaatimatta valtioneuvoston suomalaisten lentoyhtiöiden sotariskin piiriin kuuluvien, kolmansille osapuolille aiheutuvien henkilö- ja esinevahinkojen osalta. Valtuudet valtioneuvoston myöntämiseen esitetään annettaviksi siten, että niiden perusteella voidaan 1.10.2002—30.4.2003 välisenä aikana myöntää väliaikaisia takuita samalla

tavoin, kuin valtioneuvosto on eduskunnan suostumuksella (talousarviosarja 6/2001 ja 3/2002) 25.9.2001—30.9.2002 välisenä aikana myöntänyt. Järjestelyllä korvataan syyskuussa 2001 irtisanotut lentoyhtiöiden sotariskivakuutukset. Muiden ehtojen suhteen takuu annettaisiin erikseen sovittavalla tavalla, kuitenkin niin, että kolmansien osapuolien henkilö- ja esinevahingot katettaisiin enimmillään 1,5 miljardiin euroon asti tai vastaavaan määrään Yhdysvaltain dollareissa vahinkotapahtumaa kohden.

PERUSTELUT

Yhdysvalloissa viime vuoden syyskuussa tapahtuneiden terrori-iskujen seurauksena lentoyhtiöiden ns. sotariskivakuutukset sanottiin irti kolmansille osapuolille aiheutuvien henkilö- ja esinevahinkojen osalta. Ilmaliikenteen jatkuvuuden turvaamiseksi Euroopan unionin jäsenmaat ja Euroopan komissio sopivat tilapäisestä maksullisesta valtioneuvostonjärjestelystä, jolla irtisanotut vakuutukset korvattiin. Järjestely on markkinoilta saataviin vakuutuksiin nähden toissijainen ja se on tarkoitus purkaa niin pian kuin markkinoilta on saatavissa kansainvälisen lentoliiketoiminnan kilpailukykyisin ehdoin mahdollistavat vakuutukset. Takuu kattaa irtisanottujen vakuutusten tapaan sotatoimien ja terroritekojen johdosta ilma-aluksen kolmansille osapuolille aiheuttamat henkilö- ja esinevahingot tietyin rajoituksin. Vahingon aiheuttanutta ilma-alusta ja sen matkustajia takuu ei kata. Väliaikaista 25.9.2001 voimaan tullutta takuujärjestelyä on määräajoin jatkettu

Euroopan unionissa hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Euroopan unionin neuvosto Ecofin- sekä liikenne- ja teleministeriöiden kokoonpanoissa ja Euroopan komissio ovat jatkuvasti arvioineet kilpailu- ja markkinatilanteen kehittymistä. Vaikka orastavaa vakuutustarjontaa onkin markkinoilla havaittavissa, ei sen laatu ja laajuus vielä ole antanut yksiselitteisiä perusteita vaatimukselle lentoyhtiöiden täydellisestä siirtymisestä harvojen vakuutusyhtiöiden hinnoitteluun markkinoille. Asian arviointiin ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat jatkossakin myös Amerikan Yhdysvaltain omille lentoyhtiöilleen myöntämät valtioneuvoston ja niistä johtuvat vaikutukset lentoyhtiöiden väliseen kilpailuun kansainvälisessä liikenteessä.

Suomen ensisijaisena pyrkimyksenä on paluu kaikilta osin markkinapohjaiseen vakuutusjärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista lentoliikenteen jatkuvuuden ja lentoyhtiöiden tasapuolisen kilpailun

turvaamisen kannalta. Kansainvälinen kilpailutilanne erityisesti Euroopan ja Pohjois-Amerikan välisessä liikenteessä saattaa kuitenkin edellyttää väliaikaisten takuujärjestelyjen jatkamista vielä syyskuun 2002 jälkeenkin. On myös mahdollista, että sotariskien vakuuttaminen lentoliikennealan kannalta kestäväällä ja lentoyhtiöiden tasavertaisen kilpailuaseman mahdollistavalla tavalla pyrittäisiin joko eurooppalaisin ratkaisuin tai laajemmin kansainvälisesti toteuttamaan keskinäiseen rahastoon tai vakuutusyhtiöön perustuvalla järjestelyllä, joka käynnistyäkseen vaatisi järjestelyyn osallistuvien valtioiden takuut. Yhdistyneiden kansakuntien alaisessa kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ICAO:ssa on vireillä maailmanlaajuisen kaupalliset vakuutukset korvaavan vakuutusjärjestelyn valmistelu. ICAO:n suunnitelmien mukaan perustettaisiin voittoa tavoittelematon erityisvakuutusyhtiö, joka tarjoaisi lentoyhtiöille sotariskivakuutuksia. Erityisvakuutusyhtiön rahoitus tarvitsee kuitenkin ICAO:n jäsenvaltioiden tukea yhtiölle annettavien valtioneuvostojen muodossa. Euroopan lentoyhtiöiden järjestö AEA valmistelee vastaavatyypistä Euroopan unionin ja eräiden muiden Euroopan valtioiden lentoyhtiöiden keskinäistä erityisvakuutusyhtiötä (Eurotime), jonka rahoitukseen pyydetäisiin Euroopan valtioiden tukea jälleenvakuutukset korvaavien valtioneuvostojen antajina. Euroopan komissio ja EU:n liikenne- ja teleministeriöiden neuvosto ovat seuranneet valmistelua, mutta unionissa ei ole vielä sovittu yhteisestä politiikasta. Yhdysvalloissa on niin ikään valmisteltu liittovaltion tukemaa amerikkalaisten lentoyhtiöiden erityisvakuutusyhtiötä, mutta sen perustamisesta ei ole vielä tehty päätöksiä. Suomen liittyminen ICAO:ssa tai Euroopan unionin johdolla sovittaviin eurooppalaisiin järjestelyihin olisi mahdollista vain Eduskunnan suostumuksella. Euroopan komissio antoi 2. heinäkuuta Euroopan unionin neuvostolle tiedonannon ilmailualan vakuutuksista Yhdysvalloissa 11. syyskuuta 2001 tapahtuneiden terrori-iskujen jälkeen (KOM (2002) 320 lopull.). Tiedonannossa komissio toteaa, että ilmailualan olisi lyhyellä aikavälillä kehitettävä keskinäiseen vakuutusrahastoon perustuvaa ratkaisua, olipa se Eurotime,

ICAOn järjestely, muunnelma jommastakummasta tai molempien yhdistelmä, jotta alan yritykset saisivat vakaan toimintaympäristön ja sota- ja terrorivakuutukset olisivat edelleen voimassa ilman uuden keskeytymisen uhkaa. Komissio katsoo tiedonannossaan lisäksi, että sotariskivakuutusjärjestelyitä koskeva kehitys- ja neuvotteluprosessi edellyttävät vakautta ja sen vuoksi vaikuttaa aiheelliselta sopia valtioiden nykyisten vakuutusjärjestelyjen jatkamisesta aina lokakuun 31. päivään saakka. Tarkoituksena olisi, että tänä aikana voitaisiin tutkia ICAOn ja Eurotimeen suunnitelmat ja sopia Euroopan unionin yhteisestä lähestymistavasta. Euroopan komissio valmistelee liikenne- ja teleneuvostolle lokakuussa annettavaa selvitystä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAO:n ja Euroopan lentoyhtiöiden järjestön AEA:n tekemien ehdotusten käyttökelpoisuudesta ja niiden yhteensopivuudesta, ottaen huomioon myös Yhdysvalloissa valmisteilla olevat mallit. Kansainvälisten lentovakuutusjärjestelyjen valmistelun ollessa käynnissä on Euroopan unionin jäsenmaiden vielä tässä vaiheessa varauduttava väliaikaisten kansallisten takuujärjestelyjen jatkamiseen kuluvaan syyskuun jälkeenkin. Koska pyrkimyksenä on päästä julkisen talouden ja markkinoiden kannalta nykyisiä tilapäisjärjestelyjä kestävämpiin ratkaisuihin yhteistyössä Euroopan Unionin jäsenmaiden kanssa, hallitus tulee erikseen antamaan Eduskunnalle esityksen Suomen liittymisestä kansainväliseen lentovakuutusjärjestelyyn, mikäli tällaiseen järjestelyyn EU:n piirissä päädytään. Ottaen huomioon kansainvälisen järjestelyn valmisteluun vielä tarvittava useamman kuukauden aika, esitetään valtuudet olemaan voimassa 30.4.2003 saakka. Valtuuksia käytettäisiin vain jos lentoliikenteen turvaaminen kilpailuseikat huomioon ottavalla tavalla sitä välttämättä edellyttäisi. Valtioneuvostojen jatkaminen perustuisi myös Euroopan unionissa sovittavaan yhteiseen linjaan.

Edellä lausutun perusteella ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi perustuslain 82 §:n 2 momentin mukaisesti antaa suostumuksensa sille, että valtioneuvosto voi vastavakuuksia vaatimatta myöntää 1.10.2002—30.4.2003 välisenä aikana

valtioneuvoston erillisellä päätöksellä, siinä määriteltävien ehtojen mukaisesti suomalaisten lentoyhtiöiden sotariskien piiriin kuuluvien, kolmansille osapuolille aiheutuvien henkilö- ja esinevahinkojen osalta enimmillään 1 500 000 000 euroon

asti tai vastaavaan määrään Yhdysvaltain dollareissa vahinkotapahtumaa kohden ja

että nämä määräaikaisten valtioneuvostolle myönnettyjen valtuutusten voimassa 30 päivään huhtikuuta 2003 saakka.

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*